

Lägesrapport 2017

TULLSTORPSÅPROJEKTET

Från källa till mynning – Det unika projektet!

November 2017

Innehållsförteckning

BAKGRUND	3
ÅSTADKOMMIT	4
ETAPP 2	4
BEDDINGE ÄNGAR	5
STÅSTORPSÅN	6
PROVTAGNING	6
EKONOMI	7
ANDRA AKTIVITETER	8
EKOSYSTEMTJÄNSTER	8
SOILS2SEA	9
BALT RURAL BOOST	9
TILLBAKABLICK	11
AKTIVITETER 2015.....	11
AKTIVITETER 2014.....	11
AKTIVITETER 2013.....	12

Lägesrapport 2017

Bakgrund

Tullstorpsåprojektet är ett omfattande vattenvårdsprojekt av nationellt och internationellt intresse. Målsättningen med projektet är att minska övergödningen till Östersjön. Särskilt uppmärksammas att det är markägarna själva som på eget initiativ driver projektet, detta genom Tullstorpsån Ekonomisk Förening, vilken bildades i februari 2009. Likaså är helhetsgreppet om det 6300 ha stora avrinningsområdet en avgörande förutsättning för projektplanens genomförande.

Efter att den senaste sträckan vid Skateholm restaurerades förra sommaren och våtmarken norr om Beddinge Ängar färdigställs under hösten, så har 36 våtmarker anlagts och 10 km av ån restaurerat inom projektet sedan projektstarten 2009. Totalt har ett våtmarksareal på 130 hektar skapats inom avrinningsområdet till stor nytta för den biologiska mångfalden. Antalet av fåglar kring våtmarkerna har ökat och på de restaurerade sträckor har variation av bottenfauna blivit större.

Projekt Beddinge Ängar rullar på och på Etapp 2 Jordberga-Stävesjö pågår samrådsarbete och projekteringen är påbörjad. Om erforderliga miljödomar kommer på plats samtidigt som tillräcklig finansiering kan erhållas bör projektet till stora delar vara avslutat 2020.

Projektet har nästan halverat mängden fosfor som släpps ut i Östersjön och vi kommer förhoppningsvis att se samma resultat för kväve om 5-10 år när resultatet av de vidtagna åtgärderna får full effekt och den omfattande näringstransporten till Östersjön därmed kommer att minskas markant.

Åstadkommit

Föreningen har sjösat, utvecklat och under 8 år drivit ett unikt koncept, det markägaredrivna **Tullstorpsåprojektet** vilket tar ett helhetsgrepp om vattenvård i och kring den 30 km långa Tullstorpsån och dess avrinningsområde. Ån har uppnått förbättrad status, två steg upp, från dålig till måttlig ekologisk status.

Inventeringar har konstaterat en markant ökad biologisk mångfald, särskilt har antalet fågelarter och antalet fåglar i och omkring våtmarkerna ökat.

Föreningen har tagit emot ett mycket stort antal besök, hållit föredrag, varit i tidningen och därigenom rönt stor uppmärksamhet för det mycket åtgärdsinriktade projektet, både nationellt som internationellt. Projektet har också varit, och är fortsatt föremål för forskningsprojekt, rapporter och examensarbeten.

Genom de sista 8 år har projektet anlagt och restaurerat 36 våtmarker och restaurerat 10 km av ån. Totalt har 130 hektar våtmarksyta skapats. Ytterligare ca 70 hektar våtmarksyta är ett realistiskt mål vilket innebär att det totala projektmålet om 200 hektar bör kunna uppnås.

Restaurerat Vattendrag

- ✓ Etapp 1 Visningssträckan Jordberga – Hackemöllan
- ✓ Etapp 3 Stora Markie – Stävesjö (etapp 2)
- ✓ Etapp 4 Tullstorpsbiflödet
- ✓ Etapp 1 A+B Källstorp – Ängelholmsgården
- ✓ Etapp 1 C Beddinge Ängar – Skateholm
 - Etapp 1 C Beddinge Ängar (på gång)
 - Etapp 2 Jordberga – Stävesjö

Etapp 2

Den 9 km långa sträckan är till stora delar inmätt. I september 2014 hölls ett möte för berörda markägare på å-sträckan för att dryfta intresse och förutsättningar för att restaurera ån på liknande sätt som etapp 1. Inför mötet hade en översiktsplan tagits fram. Planen syftade till att ge en översiktlig bild över förutsättningar och problem samt övergripande förslag till åtgärder. På mötet ställde markägarna sig positiva till att medverka till att försöka genomföra föreningens omfattande projektplaner. Av olika anledningar avbröts processen och det har därför beslutats att "börja från början" igen med markägarna. Förberedelserna har därför fortsatt med enskilda möten i fält med

respektive markägare där möjliga åtgärder diskuteras. Därefter vidtas själva projekteringsarbetet och på delar av sträckan har en principskiss tagits fram.

Ettapp 2 - 2017

- ✓ Enskild möte med alla markägare
- ✓ Enskild rådgivning med alla intresserade markägare
- ✓ Avtal med Grönbybäckens Dikningsföretag
- Slutföra principskiss (på gång)
- Slutprojektera ettapp 2 (på gång)
- Ompröva dikningsföretag

Ettapp 2 - 2018-2019

- Ansöka om tillstånd
- Restaurera vattendraget
- Anlägga våtmarker
- Sammanställa och utvärdera vattenundersökningar från 2009-2019
- Slutrapport kring Tullstorpsåprojektet och rekommendationer för användning av Tullstorpsåmetoden tas fram efter projektet

Beddinge Ängar

Projekt Beddinge Ängar har en lång historik och vi trodde att allt var klar så att vi kunna avsluta projektet detta året, men domen från MÖD november sista året hade blivit överklagat till HD. Tyvärr hade MÖD gjort ett misstag och glömt att informera oss att domen hade blivit överklagat, så vi var tvungna att dela upp projektet i en norra och södra del i sista minuten i vår ansökan om miljöinvestering. Överklagande gäller endast den norra delen och det är därför möjligt att börja på de andre delar: översilning av den södra del, kantavplaning och anläggning av våtmarken norr om Beddinge Ängar.

Beddinge Ängar

- ✓ Upphandling entreprenaden + hitta entreprenör
- ✓ Ansökan LBP miljöinvestering
- ✓ Restaurera våtmark
- Restaurera vattendrag
- Restaurera södra del av ängarna

Ståstorpsån

Samarbetet med Ståstorpsån var dom använder sig av Tullstorpsåmetoden går framåt och en ekonomisk förening har redan bildats. Styrelsen har 6 medlemmar och en suppleant. Ordförande är Lars-Göran Andersson och Katrine Möller Sörensen är anställd som projektledare på 20%.

Ståstorpsån

- ✓ Bilda Ståstorpsåns Ekonomiska Förening
- ✓ Anställa projektledare
- ✓ Hålla informationskväll för tomt- och markägare i avrinningsområdet
- ✓ Hitta läge för en visningsvåtmark på ungefär 2 ha.
- ✓ Rådgivning våtmark
- ✓ Projektplan
- LOVA ansökan (på gång)
- Fördjupad översiktsplan Upphandling + hitta entreprenör
- Tillstånd & Ansökan LBP miljöinvestering
- Projektering av våtmark
- Anlägga våtmark

Provtagning

Under 2017 har TEF blivit utbildad i provtagning och tagit över provtagningen istället för Alcontrol. Det är dock fortfarande Alcontrol som sköter analys, bottenfaunanals, kiselanalys och årsrapport. Se vår nyaste årsrapport 2016/2017 på hemsidan för resultat av miljöundersökningar i Tullstorpsån.

- ✓ Utbilda projektledare och styrelseledamöter enligt XXXX
- ✓ Ny avtal med Alcontrol
- ✓ Avtal med Trelleborgs Reningsverk att lämna vattenprov hos dom
- ✓ TEF tar över provtagning juli 2017

Ekonomi

Projektet finansieras till övervägande del med statliga- och EU-medel. Länsstyrelsens beslut om LOVA-medel har inneburit att föreningen har fått möjlighet att driva projektet vidare till och med 2019.

Nedanstående är en översikt av budget till och med 1. oktober 2017. I Tullstorpsån har diskussionen kring en samarbetsavtal mellan Grönbybäckens dikningsföretag och TEF gjort att en omprövning av dikningsföretaget först kommer att bli genomfört nästa året. I oktober och november tillkommer analyskostnader för bottenfauna och kiselalger till provtagningsstationen. Föreningen i Ståstorpsån bildades först i september 2017 och har fått beslut om förlängning, så de största kostnaderna kommer först under 2018.

Delprojekt 1 - Tullstorpsån LOVA	BUDGET	Fak. kostnader
Åtgärder	2017	1/10/2017
Administration/projektledare	300.000	250.000
Omprövning av dikningsföretag	100.000	0
Provtagningsstation	275.000	165.500
Inventeringar (fisk/fågel/växter)	25.000	0
Totalt	700.000	415.500

Delprojekt 2 - Ståstorpsån - LOVA	BUDGET	Fak. kostnader
Åtgärder	2017	1/10/2017
Administration/projektledare	100.000	19.000
Etablering av förening	50.000	5.300
Totalt	150.000	24.300

Projekt - samlat	BUDGET	Fak. kostnader
Totala kostnader	850.000	439.800

Medfinansiering

Stora delar av medfinansieringen av Tullstorpsåprojektet har säkerställts genom miljöinvesteringstöd till restaurering av Beddinge Ängar. Här har länsstyrelsen tilldelat projektet 2.584.871 kr.

Andra aktiviteter

Föreningen har under 2016 och 2017 tagit emot ett stort antal besök, bland annat från: Köpenhamns Universitet, Högskolan i Kristianstad, EURORANDO, Trelleborgs Gymnasium och markägare från Torpsbäckens avrinningsområde.

Föreningen har hållit en rad föredrag och medverkat vid:

Branschträff markägare, Parken Trelleborg, PRO västra årsmöte och informationsmöte i Danmark för vattenförvaltare, uppstart av Ståstorpsåprojektet

Andra aktiviteter

- Restaurerad etapp 1C, Beddinge Ängar - Skateholm
- Pensionerat och fått ny projektledare
- En rad möten inför entreprenaden på Beddinge Ängar
- Drivit uppstarten av Ståstorpsåns Ekonomisk Förening.
- Röja parkslide på visningssträckan
- Registrerad som Verified Conservation Area - VCA
- Radio Trelleborg – diskussion om vattenfrågor tillsammans med Göran Gärtnar, ordförande i Sydvästraskånes Vattenråd.
- Ny uppdaterat hemsida
- Nytt logga

Ekosystemtjänster

Syftet med projekt "ekosystemtjänster i Tullstorpsån" är att analysera vilka ekosystemtjänster som har skapats inom Tullstorpsåns avrinningsområde, beskriva dessa och om möjligt monetärt värdera dem.

Tullstorpsån ekonomisk förening ser det som mycket viktigt att utreda vilka ekosystemtjänster som finns inom avrinningsområdet för att visa politiker, myndigheter och samhällsmedborgare de samhällsekonomiska nyttor, som åtgärderna man genomfört bidrar med. Det är också viktigt att undersöka potentialen för att vidareutveckla ekosystemtjänster i området och liknande områden samt att sprida information om ekosystemtjänster till allmänheten för att visa vilka värden som kan genereras vid genomförande av vatten- och naturvårdsåtgärder.

Vi har valt att öppet redovisa bakgrundsdata och beräkningsmetoder för att kunna skapa förståelse och också utveckla begreppet ekosystemtjänster till att omfatta fler områden. Hur man ska applicera beräkningar av ekosystemtjänster i specifika situationer är långt ifrån fulländat. För vissa saknas forskning eller angreppsmetod.

Arbetet med denna utredning har styrts av en arbetsgrupp bestående av Rebecka Nilsson (Ekologgruppen i Landskrona AB), Otto von Arnold och Katrine Möller Sörensen (Tullstorpsåprojektet).

Projektet visar att det samlade värdet för de fem värderade ekosystemtjänster är betydligt högre än kostnaden för att anlägga och sköta de vattenvårdsåtgärder som har gjorts i avrinningsområdet. Det uträknade nettovärdet för åtgärderna är nästan 215 miljoner kr för hela avräkningsperioden. Om nyttan av näringsretention och vattenreglering, vilka är de ekosystemtjänster där värderingen bedöms vara bäst underbyggd, blir nettovärdet drygt 25 miljoner kr.

För mer information, läs rapporten "Ekosystemtjänster i Tullstorpsån" som finns på Tullstorpsåns hemsida.

Projektet har finansierats av Region Skåne & Trelleborgs kommun

Soils2Sea

Soils2Sea på Jordberga Gård - Workshop den 16. november 2016 - "Framtida metoder och styrmedel för reduktion av näringsläckage från lantbruk på lokal nivå – Del II". Diskussion av 3 olika scenarier för hur nitratbelastningar ska styras – av staten, i nära samarbete eller av markägaren. Resultatet av dessa workshops, både här och i Danmark, var att det sista scenario var det mest populära. Exkursion till Tullstorpsån.

Soils2Sea i Berlin – maj 2017 – fortsättning av projekt "Framtida metoder och styrmedel för reduktion av näringsläckage från lantbruk på lokal nivå. Möjligheterna för att implementera scenario 3 diskuterades. Text genom ett vattenråd liknande Tullstorpsåprojektet. Deltagarna var huvudsakligen från projektgruppen, Ecologic Institute Berlin, Aarhus Universitet, AGH Universitet från Polen, KTH och GEUS.

Balt Rural Boost

Projekt Balt Rural Boost är ett samarbete mellan Sverige, Baltikum, Ukraina, Vitryssland och Polen. Det övergripande målet med projektet är att öka och skapa eko-sociala entreprenörsnätverk på landsbygden i de medverkande länderna. Projektet ska skapa ett permanent och hållbart nätverk mellan olika NGO's och organisationer från dessa länder. Tullstorpsåprojektet var den administrativa organisation och pengarna fördelas till alla deltagande länder/organisationer.

Projektet började med ett kick-off möte vid Tullstorpsån i august 2016, var eko-sociala problemen på landsbygden från dom olika länder presenterades. De besökte Tullstorpsån och såg hur vi arbetar med vatten, innovativa miljöåtgärder för att minska

utsläppen av kväve och fosfor och återställa ån med dess biologiska mångfald. Projektet avslutades våren 2017 och Rigmor Sylven var projektledare.

Projektet har finansierats av Svenska Institutet

Nya dokument på hemsidan

- **Årsrapport 2016-2017** – Vattenundersökningar i Tullstorpsån
- **Ekosystemtjänster i Tullstorpsån 2017** – Vi är stolta att presentera denna rapport, där ekosystemtjänster inte bara diskuteras som begrepp, men synliggörs i kronor och ören.
- **De 5 stora** – I Havs- och vattenmyndighetens rapport "De 5 stora" från 2016 utses Tullstorpsåprojektet som det mest framgångsrika och det projekt som har högst sammanvägt hållbarhetsindex.
- **Skötselplan** – Skötselplan för Tullstorpsån nedströms Jordberga

Rapporter inklusive bilagor och bilder kommer att vara allmänt tillgänglig och levereras av Föreningen efter förfrågan. Materialet är fritt att använda och får spridas med angivande av källan.

Vision om ett lokalt informationscenter, gärna ett Naturum, i samverkan med statliga och regionala myndigheter, berörda kommuner, företag, föreningar och inte minst alla boende i området lever fortfarande. Denna anläggning skulle kunna ligga någonstans där kustvägen möter vägen till Stora Beddinge eller vid Visningssträckan, Jordberga.

Med vänlig hälsning

Tullstorpsåprojektet

Katrine Möller Sörensen

Tillbakablick

Aktiviteter 2015

Föreningen har under 2015 tagit emot ett stort antal besök, bland annat från: Svensk våtmarksfonds exkursion i samband med 20-års jubileum på Christinehof, Skånska Agronomklubben, Friluftsförbundet, Svedalakretsen, Klagstorpskolan, Grönby byalag & Victoria, företagsamma kvinnor i Trelleborg.

Föreningen har hållit en rad föredrag och medverkat vid: Branschträff markägare, Parken Trelleborg, Kulturgruppen, Anderslöv, Storåns vattenråds årsmöte Åtvidaberg-Västervik kommuner & Rotary.

Andra aktiviteter

- Domstolsförhandlingen i 3 dagar
- En rad möten inför entreprenaden på Etapp 1
- Museets nya Fornsal med Skateholmarna
- Fågelguidning med Mattias Ullman

Aktiviteter 2014

Föreningen har under 2014 tagit emot ett stort antal besök, bland annat från; Svendborg kommune, Ptaki Polskie, Polen, Lunds Universitet & ELO, European Landowners Organization, företrädare från ett flertal europeiska länder.

Föreningen har hållit en rad föredrag bland annat vid: Baltic Compact, Riga Lettland, Östersjökonferens Warszawa, Sydvästra Skånes vattenråd, Skurup, Tekniska förvaltningen, Biodlarnas förening, Hvilans Lantbruksskola.

Andra aktiviteter:

- Skånsk Landskapsdag 2014, Jordberga
- Grönt Event, en grön folkfest i 2 dagar samband med invigningen av biogasanläggningen, Jordberga.
- Föreningens årsmöte, planering av Eurorando 2016 vandringleder för internationell målgrupp, Våtmarksdag med Grönby byalag, Östersjöseminarium 2014, Vattenorganisationernas riksmöte 2014, Mitt i byn, Stora Beddinge, European River Restoration Conference, Wien
- Ett flertal reportage i lokalpressen om Börtinge mad, Skateholmsboplatsen, Naturum vid Skateholm och Produktionsvåtmarken i Assartorp som även

beskrevs i lantbrukets affärstidning ATL, upplaga 38 800.

Ny och uppdaterad dokumentation

- Ny folder på svenska framtagen till Skånsk Landskapsdag 2014, Jordberga.
- Ny folder översatt till engelska, framtagen till GABB:s möte i Warszawa 2014.
- Fyra nya Roll-ups beskrivande projektets förhållande till Landskapet, Kretsloppet, Biologisk mångfald och Pilotprojekt för bättre havsmiljö. Bland annat använda på Skånsk landskapsdag 2014, Jordberga, Save the Frogs Day, Smygehamn, Arkivets dag, Trelleborg och i stor utställning om projektet på Valens köpcentrum, Trelleborg under 1 månad.
- Uppdaterad projektplan 2014-2016

Angöringar, skyltställ och skyltinformation

- På rastplasten invid våtmarken Börringe mad och på den nya angöringen till vid produktionsvåtmarken, Assartorp har stora informationsskyltar med information från den nya foldern ställts upp.
- En ny angöring byggs upp vid Skateholmsboplatserna men områdesspecifik informationsskylt, utkikstorn, sittgrupper med mera.

Aktiviteter 2013

Föreningen har under 2013 tagit emot ett stort antal besök, bland annat från:

Riksdagens miljö- och jordbruksutskott, Havs och Vattenmyndigheten, Gbg, Ptaki Polskie, Polen, Samhällsbyggnadsnämnden, Trelleborg, miljöcheferna i Skåne, Limnologen Lund, Miljöstrateg från Chile, VA-Syd, Teknisk vattenresurslära, Lund med delegation från Indonesien, Fiskesekretariatet Race for the Baltic, "Sjöbogruppern" vattendragsrådgivning under ledning av HIR, Borgeby.

Föreningen har hållit en rad föredrag och medverkat vid:

World Water Week Stockholm, Svarteåns vattenråds årsmöte, Nils Holgerssongymnasiet, Skurup, VA-Syd seminarium, Anderslöv, AgroTech A/S, Århus

DK, vid möte mellan Trelleborgs kommun och LRFs kommungrupp samt Landskapsforum 2013, Stockholm.

Andra aktiviteter

- Tillsammans med Sportfiskarna Region Syd för andra gången arrangerat konferensen "Vattenvård i jordbrukslandskapet" med internationella gäster.
- Workshop Hällåkra med styrelsen om destinationsutveckling "Förstudie landskapsplanering kring Tullstorpsån".
- Tillsammans med Leader, The Loop och Naturvårdsingenjörerna AB, besökt Life Project Ujście nationalpark, 8000 ha våtmarksområde vid Kostrzyn, Polen.
- Reportage i SVT SydNytt och filminspelning och folder för LEADER.
- Ett flertal reportage i lokalpressen bland annat om anläggningen av Köset och projektet i allmänhet, Skateholmsboplatsen och Ålholmen.
- Sist men inte minst medverkat vid den populära lokalaktiviteten Mitt i byn, Stora Beddinge.

Nomineringar

- WWF Baltic Sea Farmer of the year award 2013 "Årets Östersjöbonde"